

Lk 4-5 **HARKU VALLA 30. AASTAPÄEV**

Vallavanemate meenutused, investeeringud, viktoriin

Lk 3 **REGISTREERI ELANIKUKS ...**

... ja saad osa mitmetest hüvedest.

Lk 8 **VÕITLUSES VIIRUSEGA**

Kehtivad piirangud ja käitumisjuhised.

HARKU 30 vald

Tiraaž: 6900

KOLMAPÄEV, 10. november 2021

www.harku.ee HarkuVald

Harku Valla Teataja

HARKU VALLA AMETLIK TASUTA HÄÄLEKANDJA. ILMUB KAKS KORDA KUUS.

Palun vaata rahvastiku-registris oma andmed üle!

Loe lk 9

LIINA OSILA
Rahvaloenduse projektijuht

Foto: erakogu

Harku valla koalitsioonilepingule kirjutasid alla vasakult Jaanus Härms (EKRE), Erik Sandla (Isamaa) ja Priit Kotkas (Harku Liit). / Fotod: Madis Idnurm

Harku vallas sõlmisid koalitsioonilepingu Isamaa, valimisliit Harku Liit ja EKRE

Kohaliku omavalitsuse valimistel Harku vallavolikogusse neli mandaati saanud Isamaa, neli mandaati saanud valimisliit Harku Liit ja kolm mandaati saanud Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (EKRE) allkirjastasid 26. oktoobril koalitsioonilepingu.

HARKU VALLA TEATAJA

Valitsemisleppe olulisemad teemad aastateks 2021–2025 on valla senise asustumustri

säilitamine, elanike arvu kasvu kontrolli all hoidmine, loodushoid, uute looduskaitsealade loomise lõpule viimine, hariduse taristu arendamine, spordihalli rajamine ning valla uue keskuse, uue kultuurikeskuse ja vallamaja ehitus. Osapooled peavad tähtsaks ka valla avaliku ruumi kujundamist, looduses liikumise võimaluste mitmekesistamist. Koalitsioonilepingu sisuga saab tutvuda valla koduleheküljel aadressil www.harku.ee.

Vastavalt kokkuleppele nimetab vallavanema Isamaa ja volikogu esimehe Harku Liit.

Harku vallavolikogu kümnenda koosseisu esimene istung toimub pärast valimistulemuste kindlaks tege-

mist ja väljakuulutamist Harku valla valimiskomisjonis. Istungil valitakse vallavolikogu esimees ja aseesimees ning kuulatakse ära vallavalitsuse lahkumispalve. Uue vallavalitsuse valib ja kinnitab ametisse sellest järgmisel istungil värske vallavolikogu.

Valimistulemuste väljakuulutamine viibib

Valla valimiskomisjon ootab võimalust välja kuulutada valimistulemused, et pärast seda kutsuda kokku esimene volikogu istung. "Valimistulemuste väljakuulutamine ootab aga Riigikohtusse esitatud kaebuste lahendamise järel," ütles vallasekretär Maarja Lehemets-Tihhanov.

Ta toob välja, et kohaliku oma-

valitsuse volikogu valimistel oli Harku valla nimekirjas 11 975 valijat, kellest oma hääle andis 7370 valijat. See moodustas valijate üldarvust 61,5%.

Pabersedeliga andis enda hääle 2484 valijat ja elektrooniliselt hääletas 4886 valijat.

Harku valla 21 mandaadile kandideeris 110 kandidaati. Enim kogus hääli Eesti Reformierakond, kes sai 2447 häält (33,3%), teisel kohal on Isamaa erakond 1367 häälega (18,6%) ja kolmandal kohal valimisliit Harku Liit 1239 häälega (16,9%).

Harku vallas said kaks kandidaati isikumandaadi. Nendeks olid Mart Eensalu (757 häält) ja Val Rajasaar (365 häält). Volikokku kandideeris

Harku vallas inimesi kaheksast erakonnast, millest seitse erakonda pääsesid volikokku.

Võimuliidul on 21-liikmelises volikogus 11 kohta.

Tule advendiküünla süütamisele, tule kogu perega!

Külla tulevad päkapikud, avatud on jõuluvana postkontor, kõlavad imelised laulud ja oodata on tõelisi jõuluüllatusi.

Kohtume juba 28. novembril kell 13.00 Tui pargis

VALLAVALITSEMINE

Lühiuudised

Vaata lisaks värsked uudised pea iga päev Harku valla kodulehel www.harku.ee.

Avatud on huviringide toetustootluste vastuvõtt!

Kuni 22. novembrini võtab vallavalitsus vastu rahastustootluste uute võimaluste loomiseks huvihariduses ja -tegevuses 2022. aastaks. Huviring peab olema suunatud 7–19-aastastele noortele, see peab olema järjepidev, süsteemne ja juhendatud. Tootluse vormi leiab Harku valla kodulehelt. Lisainfo: Krista Dreger, e-post krista.dreger@harku.ee, tel 606 3838. (Harku vallavalitsus)

Harku vald kuulutas välja keskväljaku ja uue vallamaja arhitektuurikonkursi

Vallavalitsus koostöös Eesti Arhitektide Liiduga kuulutasid välja rahvusvahelise ideekonkursi, et leida arhitektuuriselt parim ja kasutusfunktsioonile sobivaim lahendus valla keskväljaku ja Harku vallamaja uue hoone kavandamiseks praeguses asukohas Kallaste tänaval. Võistlustööde esitamise tähtaeg on 20. jaanuar 2022 kell 11.00. Rohkem infot aadressil www.harku.ee. (Harku vallavalitsus)

Kaasava eelarve üleskutsele laekus viis ettepanekut

Ettepanekuid hindab vallavalitsuse moodustatud komisjon. Seejärel valitakse rahvahääletusega välja üks, mida hakatakse kaasava eelarve raames realiseerima. Väljavaltu osutunud objekti valmimist nähakse ette järgmise eelarveaasta vältel. Elanikud saavad oma lemmiku poolt hääletada detsembris. (Harku vallavalitsus)

Lasteaed sai Ettevõtliku Kooli kvaliteedimärgise

Tibutare on esimene lasteaed Harjumaal, kes on selle tiitli saanud. Ettevõtlik Kool on hariduse kvaliteedimärk, mis on koondnimetus põnevale ja kaasavale õpimetoodikale ning ühtlasele haridusprogrammile, mis toob haridusastutusse rohkem iseseisvat ja ettevõtlikku hoiakut, arendab lastes otsustusvõimet ja ärgitab tegutsemishimu. (Reeli Simanson)

Statistika

(ilmub kord kuus)

Harku valla elanikkonna statistika seisuga 1. november 2021

Elanikke kokku

16 349

mehi

8255

naisi

8094

vallasine liikumine

37

saabus

+ 145

sündis 15

8

8

- 104

Kallaste tn 12, Tabasalu

HARKU VALLAMAJA ON AVATUD:

E	T	K	N	R
8.00–18.00	8.00–16.00	8.00–16.00	8.00–18.00	8.00–14.30
* 14.00–18.00			* 9.00–12.30	

* Ametnike vastuvõtuajad. Ametnike vastuvõtt toimub eelregistreerimisega teenistujate telefoni ja e-kirja teel.

Harku vald maksab ka sel aastal jõulutoetust eakatele, üksikvanematele, puudega lapsega perele, kolme- ja enamalapseliste peredele ning eestkostetud kasuperedele.

TIIA SPITSÕN

Sotsiaal- ja tervishoiuosakonna juhataja

Toetuse saamiseks tuleb esitada kirjalik avaldus Harku vallavalitsusele. Avaldusele palume märkida taotleja arveldusarve numbrit, millele toetus kanda, elukohta aadressi ja sünniaja. Kui pangas kontot avatud ei ole, tuleb avaldusel näidata makseviisina "kassa kaudu". Kellele makstakse toetus välja kassast, palume toetusele järele tulla esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 10.00–12.00 ja 15.00–18.00. Palume neist aegadest kinni pidada.

Toetust saab taotleda infosüsteemi SPOKU kaudu aadressil Piksel.ee/spoku/harku.

Samuti on avalduse vorm leitav valla koduleheküljel ja saadaval Harku vallamaja info-

Käes on aeg esitada jõulutoetuste avaldusi

Väike meelepidamine jõulude ajal kulub ikka ära. / Foto: Pexels

lauas, eakate päevakeskuses, Harku ja Vääna raamatukogus ning Kumna kultuuriadidas. Avalduse võib saata ka e-posti aadressile harku@harku.ee.

Jõulutoetuste avalduse esitamise viimane kuupäev on 17. detsember 2021.

Küsimuste korral helistage tel 600 3867, 606 3802 või saatke oma küsimus e-posti aadressile tiia.spitson@harku.ee.

Jõulutoetused

Harku vallavalitsus kinnitas 26. oktoobril 2021. aasta jõulutoetuste määrad:

- 2021. aastal 70-aastaseks saav ja vanem pensionär – 25 eurot;
- kolme- ja enamalapseline pere – 30 eurot;
- üksikvanemaga pere – 25 eurot;
- eestkostetud ja kasupere – 25 eurot;
- puudega last (lapsi) kasvatav pere – 25 eurot.

Kogutakse allkirju Sõrve looduskaitseala kehtestamise toetuseks

"Sõrve loodusmassiivile on vaja tagatist riikliku kaitseala näol. Sellise hulga elurikkuse säilimine meie pealinna vahetus läheduses on meie kõigi ühine vastutus," seisab üleskutses.

HARKU VALLA TEATAJA

Üleskutse algataja on MTÜ Eesti Roheline Liikumine, liitunud on mitmed kohalikud ja üle-eestilised ühendused. Sõnum on järgmine: Sõrve ala ohustab inimtegevus, täpsemalt plaanitavad kaevandused ja valglinnastumine. "Ainult valdade üldplaneeringutest, rohevõrgustikust ja kohalike omavalitsuste tahtest ei piisa selle väärtusliku ala hoidmiseks. Ärihuvid jätavad tihti tagaplaanile loodusväärtused, mis on vajalikud ökosüsteemide toimimiseks ja seeläbi elamisväärsuse keskkonna tagamiseks ka inimestele," seisab üleskutses.

Nii kutsutaksegi Eesti Vaba-

Sõrve looduskaitseala on meie piirkonna kopsud. / Foto: Pexels

riigi valitsust üles kehtestama Sõrve riiklik looduskaitseala, et tagada elurikkuse riiklik kaitse viimasel pealinna vahetus läheduses säilinud terviklikul looduslal. Harku ja Saue vallas asuval moodustataval Sõrve looduskaitsealal on palju väärtusi. Muu hulgas leidub seal Põhja-Eestile iseloomulikke looalasi, metsi ja niite, rabakooslusi, lamminiite Vääna jõe kallastel, vanu palu- ja nõmmemännikuid ning soo- ja laanemetsi.

Valdav osa loodavast li-

gikaudu 2300 hektari suurusel kaitsealal on kaetud metsaga. Teadusuuringute käigus on leitud alalt enam kui sada ohustatud või kaitsealust taime- ja loomaliiki. Ka üleüldine tuvastatud liikide koguarv (u 800) näitab piirkonna kõrget elurikkust. Tallinna lähimbruses paikneval alal on ka suur loodusariduslik potentsiaal. "Vähem oluline

ei ole see terviklik metsalaam Tallinna linna "kopsudena" ja linnarahva puhkeala ning seene- ja marjametsadena. Sõrve loodusmassiiv on osa üleilma üliikkul rohevõrgustikust, hõlmates nelja tuumala koos neid ühendavate rohekorridoridega," kirjeldatakse üleskutses. Oma toetusallkirja saab anda kuni 15. novembrini, selleks minge lehele Rahvaalgatus.ee.

kommentaari

Val Rajasaar

"Harku vald on oma üldplaneeringuga kaitsnud üht viimast pealinna läheduses olevat suurt ja mitmekesist, looduskaitsealast väärtust metsamassiivi. See ei ole kohaliku omavalitsuse vastutus, see on riiklik vastutus. Sestap on vaja Sõrve kaitseala Harju-Harjumaal Tallinna külje all sedastada riiklikuna. Kaitsealad ei ole vaid kaitsealuste liikide ja koosluste kaitseks, vaid elanikkonna jaoks ka loodusariduse, virgustuse ja üldse looduses käimise jaoks. Avalikult on vaja kohalikele omavalitsusele tuge, sest paekivikaevanduste avamisel saaksid otsa kõik looduskaitsealade kasutajate väärtused. Kaevandusteks on teised kohad, mida saab kasutada olemasoleva kaevanduse läheduses või seda ökonoomsemalt kasutades. Harku vald toetab riikliku looduskaitseala loomist, nagu volikogus on ühehäälselt öeldud. Andke tuge juurde ministritele, riigi valitsusele, et viimane seni valla hoitu saaks riiklikult hoitaks."

TOIMETUS

Toimetuse telefon: 5556 5434

Vastutav toimetaja Madis Idnurm, madis.idnurm@harku.ee

Toimetaja Mari Kukk, mari.kukk@harku.ee

Küljendaja Nigul Treimann

REKLAAM JA MÜÜK

5556 5434
vallaleht@harku.ee

Artiklid ja kaastööd:
vallaleht@harku.ee

TRÜKK

AS Printall

VÄLJAANDJA
Harku Vallavalitsus
Kallaste tn 12, Tabasalu 76901,
Harju maakond
tel 600 3848, faks 600 3854
www.harku.ee

Vallaleht ilmub iga kuu teisel ja neljandal kolmapäeval. Harku Valla Teataja kanne toimub kolme tööpäeva vältel alates vallalehe ilmumispäevast. Kaastööd ja kuulused palume saata hiljemalt ilmumiseelse nädala esmaspäevaks. Toimetusel on avaldamisel õigus kaastööd lühendada ja redigeerida. Vallalehes avaldamiseks saadetud reklaamidele toimetuse keelekorrektuuri ei teosta. Harku Valla Teatajas ilmunud artiklite/uudiste/kajastuste refereerimine on lubatud vaid toimetuse kirjalikul loal.

Harku vallas elab 1. novembri seisuga 16 349 elanikku. Miks registreerida vallaelanikuks, millised hüved sellega kaasnevad ja kuidas saad seeläbi valda aidata? Teeme ülevaate!

TRIIN KAND

Kommunikatsioonispetsialist

Elanikuks registreerides aitad vallavalitsusel paremini kohalikkude elukorraldust planeerida – kui teame elanike arvu, saame paremini planeerida valla pakutavaid teenuseid, toetuseid, aga ka lasteaia- ja koolikohti.

Registreeri elanikuks enne aasta lõpu

2022. aastal laekuvate maksumulude aluseks on rahvastiku registri andmed eelmise aasta 31. detsembri seisuga. See on oluline vallaeelarve planeerimise vahend, kuna üksikisiku tulumaks moodustas 2021. aastal vallaeelarvest ligikaudu 72%.

Valla eelarvest antavad rahalised toetused ja soodustused on enamjaolt seotud ametliku elanikustatuse ehk sissekirjutusega, seega on sissekirjutusest saadav kasu ka üksikisiku rahakotis tuntav.

Harku valla elanike sotsiaaltoetused

Harku vallas makstavat toetust jagunevad laias laastus kaheks: pere tulust sõltuvad ja tulust sõltumatud toetused.

Registreeri vallaelanikuks enne 31. detsembrit

Pere tulust mittesõltuvad toetused

Sünnitoetust antakse taotluse alusel ühele lapse vanematest tingimisel, et laps on registreeritud vallaelanikuks 30 päeva jooksul või mõjuvatel põhjustel 60 päeva jooksul sünnist arvates, ning taotleja on olnud vallaelanik lapse sünnile eelnenud aasta 31. detsembri seisuga. Toetuse suurus on 350 eurot.

Esmakordselt kooli mineva lapse toetust antakse taotluse alusel ühele lapse vanematest, kui laps ja taotleja on vallaelanikud olnud lapse koolimine aastale eelneva aasta 31. detsembri seisuga. Toetuse suurus on 100 eurot.

Olulisemad pere tulust sõltuvad toetused

Paljulapselise pere toetust antakse kolme ja enama lapsega perele. Toetuse suurus on 70 eurot lapse kohta.

Laagratoetust antakse vähekindlustatud lastega perele üks kord aastas lapse kohta. Toetuse määrab osakond kuni 50% ulatuses laagrivahetuse maksumusest.

Haridus- ja kultuurivaldkonna tunnustused ning toetused

Lasteiaikoha soodustus. Lapsevanema poolt kaetav kohatasu määr Harku valla lasteaiadades on 20% riiklikust palga alammäärast. Kui aga vähemalt

üks lapsevanematest on koos lapsega registreeritud Harku valda, on määr 15% ning mõlema vanema puhul 10% ehk käesoleval kalendriaastal 58,4 eurot kuus.

Vallavalitsus tunnustab valla õpilaste parimaid saavutusi rahalise toetusega. Samuti toetatakse stipendiumiga noorte osalemist rahvusvahelises õppes vahetusaasta kaudu.

Erna ja Juhan Tui nimelise stipendiumiga tunnustatakse igal aastal Harku valla kodanikke, kes on panustanud valla kultuurielu edendamisse.

Pearahasüsteemi kaudu toetatakse iga kuu valda sisse kirjutatud 7–19-aastaste noorte treeningtingimuste soodustamist.

Elukohaga seotud toetused

Maamaksuseaduse kohaselt vabastatakse maamaksust maomanik, kelle elukoht on sellel maal asuvas hoones vastavalt rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetele, elamumaa või maatulundusmaa õuemaa või maatulundusmaa aladel kuni 1500 m² ulatuses ja hajaasustusega aladel kuni 2 ha ulatuses.

Lisaks koduomaniku maamaksuvabastusele saab vallaelanik taotleda maamaksu toetust. Toetust antakse taotleja valikul ühele tema omandis oleva

Tee nii!

1. Täida elukohateade, mille leiad www.harku.ee.
2. Edasta täidetud teade digiallkirjastatult portaali www.rahvastikuregister.ee kaudu.
3. Edasta vajalikud lisadokumendid digiallkirjastatult aadressile harku@harku.ee.
4. Elukohateadet saab edastada ka posti teel: Harku vallavalitsus, Kallaste tn 12, 76901 Tabasalu alevik, Harku vald, Harjumaa.

elamumaa sihtotstarbega maa või maatulundusmaa sihtotstarbega maa koosseisus oleva õuemaa eest, kuni 1 ha ulatuses.

Hajaasustuse piirkonna elanikud, kelle elukoht on registreeritud Harku vallas, saavad taotleda toetust veevarustuse, kanalisatsioonisüsteemi või juurdepääsute parendamiseks. Jäätmejaama kasutamisel on soodsamad jäätmete vastuvõtmine tingimused Harku valla elanikele.

Käesoleval aastal said Harku valla eramute, paariselamute või kuni nelja korteriga riidalamute elanikud soetada soodsalt aasta ringi kasutatava kompostri. Kavandame ka edaspidi analoogseid projekte.

— Vaata infot toetuste ja soodustuste kohta: www.harku.ee

HARKU 30 vald

Rubriik tutvustab Harku valla kujunemisaastate tähtsamaid sündmusi.

Taas vabade valimiste tuules

Pool sajandit ei olnud demokraatlikud valimised võimalikud. Aastaks 1989 oli olukord Eestis aga sedavõrd muutunud, et hakati tegema ettevalmistusi uue seaduse vastuvõtmiseks, et anda kohaliku elu osas otsuste tegemine jälle kohalikule omavalitsusele.

MARIS VIISILEHT

Abivallavanem

Täna, 32 aastat tagasi ehk 10. novembril 1989 võeti vastu kohaliku omavalitsuse aluste seadus. Seal oli märgitud, et kui algul jätkavad kohalikul tasandil veel külanõukogud ja selle esimehed, siis edaspidi saavad nendeks olema taas vallad ja vallavanemad.

Sama aasta jooksul võeti vastu mitmeid õigusakte, mis sillutasid teed esimeste vabade valimisteni. Näiteks 8. augustil võeti vastu otsus "Haldusreformi läbiviimisest ENSV-s". Selle otsusega nähti ette, et aastail 1990–1994 toimub üleminek kehtivalt haldussüsteemilt taas omavalitsuslikule haldussüsteemile. Reformi alguskuupäevaks määrati 1. jaanuar 1990. Haldusreformi läbiviimise pidid tagama kohaliku omavalitsuse volikogud, mida aga sel hetkel veel ei olnud. Selleks võeti samal päeval vastu uus valimisseadus. Samuti otsus, millega määrati kohalike rahvasaadikute nõukogude valimised 1989. aasta 10. detsembrile. Just nende valimiste järel algas Eestis kohalike omavalitsuste sisuline taastamine.

Tere, demokraatia

Niisiis, 10. detsembril toimusid kõikjal Eestimaal taas vabad ja demokraatlikud kohalikul valimised. Nii ka Harku vallas. Üles seati 50 kandidaati. Külanõukogusse valiti kokku 20 saadikut. Seega olid demokraatlikud valimised tagatud – 2,5 kandidaati ühele volikoguliikme kohale. Võrdluseks: täna sel päeval peetakse heaks näitajaks, kui kandidaate on 5–6 korda enam, kui on kohti volikogus. Igal kandideerijal pidi olema ette näidata 50 toetusallkirja. Valimiste tulemusena väärised esimeses koosseisus Harku vallavolikogu liikme au järgmised kodanikud: Henn Aru, Aleksandr Bogarinov, Ott Kasuri, Aivar Kikas, Kai Kooli, Rein Kooli, Galina Kostõleva, Virgo Kungla, Rein Kutsar, Matti Kukk, Arvo Must, Indrek Noodla, Leili Paiso, Ants Saar, Tõnis Saarepera, Toomas Sullakatko, Rein Tampere, Tiit Teetamm, Vello Viiburg, Jaak Vunn.

Kohe-kohe saame täielikud õigused

Arvo Must, kes oli varem külanõukogu esimehe kohuseid täitnud, valiti taas esimeheks ja uue seaduse alusel pidi temast peagi saama vallavanem. Seda siis, kui kõrgemale võimule on esitatud omavalitsusliku Harku valla sotsiaalmajandusliku arengu kava ja põhimäärus. Vastselt valitud esimees koos saadikutega pidigi hakkama neid dokumente looma. Selleks aitas edukalt kaasa silmaringi laiendamine Põhjamaade omavalitsusüksustega tutvumisel. Tolleaegse Harju maavanema eestvõttel said maakonna külanõukogude esimehed külastada Soomet, Taanit, Rootsit, kus kohtuti eri valdade ja ametimeestega, õpiti kohaliku elu toimimist ja juhtimist. Vaikselt hakati aru saama, mis on külanõukogu ja valla vahe. Ja kuhu oligi vaja valla taasloomise nimel jõuda. Igapäevase töö tegemiseks tuli juurde luua uusi ametikohti, sest senisest personalist jäi vajaka. 1990. aasta kevadest töötas Harku külanõukogu kaheksa inimest – lisaks esimehele sekretär, kaks raamatupidajat, pasportist-sõjaväearvestaja, heakorraspetsialist, sotsiaalnõunik ja maanõunik. Harku valla täielike õiguste taastamiseni jäi veel poolteist aastat.

Ajaloolises ülevaates on kasutatud Ülo Russaku koostatud kogumikku "Põhjatähe valgus" ning EMOL-i ja MTÜ POLIS koostatud kogumikku "Eesti kohalik omavalitsus ja liidud – taastamine ning areng 1989–2017".

Raiekavad tõid Vääna küla kokku

Kevadel ja suvel kogus RMK kohalike arvamusi seoses Vääna küla ümbritseva metsa raieplaanidega. Esialgne kava nägi ette raieid juba augustis, praeguseks on protsess külmutatud kuni 2023. aasta lõpuni.

Suvel toimus RMK ja Vääna elanike koosolek, kus arutati, kuidas teha nii, et mõlemad osapooled oleks rahul. / Foto: Kaidi Reinu

AUNE LILLEMETS

Vääna elanik

Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) soov teha lageraiet küla läheduses tuli kohalikele ootamatult, kuid soov kaasa rääkida oli olemas. Aktiivsemad kogukonnaliikmed asusid kohalike ettepanekute põhjal koostama vastust RMK kavadele. Koostöös külaeltsiga kogusime ühispöörumisele 111 asjast huvitatut allkirja. Olime osavõtuga väga rahul, eriti arvestades, et Vääna külla oli tol hetkel registreeritud 264 elanikku.

Esialgne entusiasm asendus frustratsiooniga, kui kohalike ettepanekuid puhkemetsa säilitamisel ei arvestatud, vastused olid üldisõnalised ja tekkisid möödarääkimised. Kogukonna kaasamise protsess tundus RMK poolt kiirustatud.

Põhimõttelisel erinevad nägemused

Avaliku koosoleku (protokollidega saab tutvuda RKM kodulehel) toimumise ajaks olime jõudnud arusaamani, et tegemist on põhimõttelisel erinevate nägemustega kogukonnale oluliste metsade tulevikust. RMK kasutab mõistet "kõrgendatud huviga ala" (KAH-ala), kus arvestab võimalusel kohalike soovidega, kuid ei välista lageraiet. Kogukonna arvates aga on tegemist metsaga, mille olemust ja väärtust nii inimestele kui ka loodusele ulatuslik raie oluliselt vähendab.

Asulat ümbritsev mets kaitseb elanikke tuule, müra, saaste ning turbakaevanduse tolmu eest. Varem olid sellised alad metsaseaduses kaitsemetsana määratletud, kuid enam mitte.

Tegemist on ka looduslikult vana metsaga, millel on lastud pikka aega end ise reguleerida. Kogukonna palvel külastas piirkonda Eesti Looduseuurijate Seltsi spetsialist. Tema leitud vääriselupaigad on nüüdseks kinnitanud ka Keskkonnaamet. Selliseid kõrge loodusväärtuslikkusega alasid RMK ei majanda. Samuti võttis Keskkonnaamet arvesse ettepaneku lisada osa metsast plaanitava Sõrve looduskaitseala koosseisu, sest seal leidub mitmeid kaitsealuseid linnuliike.

Koostöö vallaga jätkub

Pöördusime oma metsamuredega ka Harku vallavalitsuse poole. Valla esindajad osalesid RMK-ga kohtumisel ja tõid välja, et valla üldplaneeringus on kõnealune mets puhke- ja

virgestusala, kuid 2013. aastal valminud valla üldplaneeringus nendel aladel selgesõnaliselt lageraiet ei välistata. Tollal ei osatud suurenenud raiesurvet ette näha.

RMK, Vääna kogukonna ja Harku valla esindajad leppisid kokku, et raiekava koostamisega jätkatakse 2023. aastal. Vahepeal luuakse selgust asulaid ümbritsevate alade majandamise põhimõtetes. Oktoobri keskpaigas toimunud volikogu erakorralisel istungil anti vallavalitsusele ülesanne valmistada ette puhkemetsade teemaplaneeringu algatamise eelnõu, millega määratletakse nende paiknemine ja majandamiseks lubatud võtted, välistades lageraie. Hetkel on vallavalitsus koostamas eelnõu, mille esitab juba peagi uue volikogu istungile.

Asulaid ümbritsevate metsade kaitse ei puuduta vaid meie piirkonda. Vääna ja Suurupi eestvedamisel ühinesid 28 KAH-ala üle Eesti. Koos saadeti riigi tasandil otsustajatele ühispöörumine kogukonna metsade majandamiseks püsimeetsana.

Kohalikele kogukonnale on kogu protsess olnud aeganõudev, kuid samas toonud inimesi üksteisele lähemale. Tunneme, et koos on jõud suurem ja hääli kõvem.

Kõnelused kohalike juhtidega

ehk Pilguheit valitsemisaega läbi kolme aastakümne

Kuidas kirjeldada juubelit pidavat valda? Kui mõelda vallast kui inimesest, kes tähistab kolmekümnendat sünnipäeva, on käes tema parimad aastad.

MARI KUKK

Kolmekümne ei ole verinoor, aga muidugi mitte ka vana. Üht-teist on ta elus juba näinud, aga kuhugi ei ole kadunud tegutsemisind ega ideaalid, mis teda aina edasi viivad, kindlas usus paremasse homsesse. Mis moodi on meie vald siis kujunenud ja milline võiks ta välja näha kümne aasta pärast?

Materjali sünnipäevalapse portree joonistamiseks saab mõistagi valla majakatelt läbi kolme aastakümne. Kahjuks ei ole esimest vallavanemat Arvo Musta (valitses 1991–1993) enam meie seas, ent tema uskumatust juhtumistest äsja sündinud vallas saab lugeda Harku valla kroonikast “Põhjatäht”. Muide, ilmunud on ka värske kroonikaraamat “Harku vald aastatel 2014–2021”, mis käsitleb meie valla viimaste aastate lugusid-laule ja mille leiab raamatukogudest.

SULEV ROOS
(valitsemisaastad 1993–2005)

Sulev Roos alustas Harku vallas, tol ajal küll veel Harku külanõukogus 1990. aastal maanõunikuna. “Vallavanemaks valiti mind 1993. aasta sügisel. See aeg oli suurte muutuste algus – sotsialism oli just nagu lõppenud, aga kapitalism ei olnud veel kohale jõudnud,” meenutab ta. Üheksakümnendate algus, kõik oli uus. Eestis oli sel aastal vastu võetud vastuoluline maareformi seadus, millega nähti ette maa omandiõiguse tagastamist endistele omanikele ja nende järeלטulijatele, maa munitsipaalomandisse andmist ja riigi maafondi moodustamist. “Nii et kui 1940. aastal kuulutati kogu maa riigi omandiks, siis nüüd tuli hakata sellest kunagi tehtud koogelmooglist uuesti mune vorpima.”

Samal aastal oli vastu võetud ka omandireformi aluste seadus, mille põhjal tuli meie vallas Tallinna aiandussovhoosi ja Ranna sovhoosi varade tulevik ära otsustada. “Sellele, mis pidi aga saama inimestest, kes neis majandites olid töötanud, ei mõelnud keegi. Sedagi, mida see kohalik omavalitsus endast üldse kujutama pidi, täpsustati alles 1993. aastal vastu võetud seaduse redaktsiooniga.” Sellises olukorras tuli toimetama hakata. Roos oli selleks ajaks ammutanud teadmisi omavalitsuse tööst Soomest Eura vallast. Maareform oli Roosile tuttav, ta oli sellega tegelenud maanõunikuna töötades seaduse vastuvõtmise esimestest päevadest peale. Roos räägib: “Mis puutus majandite omandireformi, siis olid majandites moodustatud reformikomisjonid, kes toimetasid vastavalt oma seadustele. Valla esindajana olin Ranna sovhoosi likvideerimiskomisjoni liige ja pidin jälgima, et omavalitsusele antaks üle elanikkonna teenindamiseks vajalikud hooned ja rajatised. Esialgu ei tahetud midagi anda, ajapikku hakati pakkuma lekkivaid veetrasse, pumbajaamu, auklikke teid, kütuse katlamaju ja lasteaedu.”

1995. aasta oli tõeline katsumus. “Vabariigis nappis kütust, meil oli küll raha, aga kütust

katlamajade kütteks anti piiratud koguses. Koolides, lasteaedades ja korterelamutes suutsime tagada miinimumtemperatuuri. Samal aastal pankrotistus Ranna sovhoosi omandireformi kroonijuveel Ranna linnukasvatus. Paljud jäid töötuks. Kõik inimeste suures lootuses paigutatud osakud lendasid vastu taevast.” Pead tõstis ka kuritegevus. Ei möödunud päevagi, mil mõnda korterisse sisse ei murtud. Kõik elasid peost suhu. Tasapisi hakkas aga tunneli lõpus valgus paistma. “Üheksakümnendate lõpupoole hakkas elu paremaks minema, inimesed harjusid uue elukorraldusega ja meie valla soodne asend pealinna kõrval tagas inimestele võimaluse leida linnas tasuvat tööd. Valla eelarve kosus ja olime võimelised juba suuremaid asju ette võtma.”

2002. aastal jõuti lõpule Tabasalu ujula ja spordihoonde ehitamisega. Uute elamute lisandumisega tekkis nõudlus lasteaiakohtade järele. Valmisid Teelahkme lasteaed ja Harku keskus. Kummasse ja Väänasse kohaldati vanadesse hoonetesse ruumid kogukondlikuks tegevuseks. “Loomulikult ei kasvanud meie üel rahapuud,” ohkab Roos, “ja nii nagu kõik teised omavalitsused, ehitasime ka meie vajalikud sotsiaalobjektid laenu abil. Vahel meid noomiti, et laenukoormus on liiga suur, aga pankade silmis olime kindel partner ja kõik laenud said õigel ajal tagasi makstud.”

Praegust asjade seisu vaatab endine vallavanem heakskiitval pilgul ja tulevikku näeb helgena: “Vald on ka aastate pärast arenev paikkond tunduvalt suurema elanike arvuga, ei kugista keegi teda alla. Tundub, et Harku valla kunagine arengukava, mis prognoosis, et aastal 2035 elab vallas 35 000 elaniku, realiseerub varem. Julgust seda arvata sain, lugedes tänavu sügisel kõiki neid valimiseelseid lubadusi ja programme, kust leidsin päris palju enda omaaegseid ideid, mis küll tol ajal välja naerdi. Ei ole midagi uut siin päikese all!”

OTT KASURI
(valitsemisaastad 2005–2007)

Neid asju, mille üle vald-juubilar uhke võiks olla, jätkub 32 aastat volikogu liige olnud Kasuril sedavõrd palju, et neist saaks kolm köidet. Vähemalt. “2006 hakkas kehtima uus Harku valla põhimäärus, kasutusele võeti valla uus ametlik sümbolika, asutati valla teenetemärk, mida antakse füüsilistele isikutele vallale osutatud teenete eest. 21. novembril 2006 tähistati esimest korda ja pidulikult Harku valla päeva,” loetleb ta. Selleks päevaks valmis trükkis “Killukesi Harku valla ajaloo”, 2007 järgnes “Killukesi valla haridusloost.”

Tol ajal alustati ka digitaalse arhiivi ja õigusaktide andmebaasi loomisega, mille käigus digitaliseeriti aastatel 1991–2001 vastu võetud vallavolikogu ja vallavalitsuse haldusaktid ning istungite protokollid. “Selle tegevusega olime Eestis kindlalt esirinnas,” on Kasuri uhke, “asjaajamine ja töökorraldus said nüüdisaegse vormi ja sisu. Meil ei olnud enam elavaid järjekordi vallamaja koridorides ja küsimuste lahendamine oli efektiivsem, sest probleemide sisu oli ametnikele eelnevalt teada.” Raamatu-

kogud läksid üle elektroonilisele laenule ja seal olid ka avalikud internetipunktid.

2002. aastal alustatud Harku valla uue üldplaneeringu koostamine jätkus raugematu hooga. Lisandusid Sõrve looduskaitseala moodustamisega seotud tegevused, mis said alguse 2005. aastal. Ikka selleks, et paekivikarjäär ei jõuaks meie valda ega elanike tagahoovi. Riik oli avastanud, et maavara, paekivikillustik oli hinda läinud, ja see pakkus võimaluse riigieelarvesse tulu teenida. “Harku valla rikkus kasvas, tulubaas suurenes, investeeringute maht lubas parandada taristut,” meenutab Kasuri oma valitsemisaega.

Kindlasti soovib ta ära märkida, et 2007. aasta suurim sündmus oli esimene valgustatud kergliiklustee Tabasalust Murasteni. Samuti valmis Harku valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni esimene arengukava. Ta meenutab heldimusega, kuidas käidi hõbelusikat andmas väikestele ilmakodanikele ja õnnitlemas eakaid. “Sellistel kohtumistel kuulsin palju häid sõnu Harku valla ja vallavalitsuse aadressil, kes märkab ja hoolib oma elanikest.”

KAUPO RÄTSEPP
(valitsemisaastad 2007–2017)

Vallavanemana nimetati Rätsepp ametisse 20. detsembril 2007. Ta oli just saanud kolmekümneaastaseks. Alanud oli ülemaailmne majanduskriis. Rätsepp ütleb, et tal puudus omavalitsuse juhtimise kogemus ja kohalikul poliitlasandil ei olnud tal mitte ühtegi lähedast mõttekaaslast. “Seega oleks põnevamat, suuremat ja vastutusrikkamat väljakutset raske ette kujutada olnud.”

Suurimaks väljakutseks uues ametis oli Rätseppa sõnul vallaametnike ja volikogu liikmete hoiakute, suhtumise ja väärtushinnangute muutmine igapäevases töös. “Meenutan suure tänuandega tänaseks meie seast lahkunud vallasekretäri Ene Vegest, kes jagas minuga samu väärtusi ja toetas mind nende elluviimisel. Tänu tema toele ja abile läbisime organisatsioonina kvaliteedijuhtimise protsessi. Protsessi eesmärk ei olnud sealne riputada ISO-sertifikaati, vaid selle käigus tõsta teadmisi valla elanikkonnakesksest mõtlemisest, ühiste eesmärkide seadmise olulisusest, omavahelise koostöö tulemuslikkusest jne.”

Ta mõonab, et muutuste elluviimisel oli organisatsioonist lahkujaid, kuid oli ka neid, kel tuli paluda lahkuda. “See oli suur ja aeganõudev ülesanne, millega oli vaja järjepidevalt edasi töötada. Mis positiivne – muutunud väärtuste ja hoiakutega organisatsioonile ei olnud enam ükski väljakutse keeruline, sest ühthoidvas kollektiivis on kõik mured lahendatavad.” Praegu vaatab Rätsepp rõõmuga hariduslinnakut, unistust, mis sai tõelisuseks: “Selle suure eesmärgi täitumisse panustasid koos minuga võrdväärselt ja enamgi veel nii Ott Kasuri kui ka tolaaegne haridusosakonna juhataja Aivar Soe, loomulikult olen tänulik ka volikogule, kes suhtelises üksmeeles eesmärgi realiseerumisele toeks oli.”

Rätsepp, kes on Tabasalus elanud esimesest eluaastast alates, loodab, et lähima paari aasta

jooksul realiseeruvad meie vallas suuremad äri- ja elamuarendused ning pärast seda ei ole meie eesmärgiks ega sooviks kasvada rahvaarvult ega elamu- ja ärihoonete arvult, vaid eesmärk on panustada elukeskkonna heaolusse.

ERIK SANDLA
(2017 – praeguseni)

Sandla ametisse astudes oli aktuaalim teema lasteaia- ja koolikohtade puuduse lahendamine. “Vald sai 2013. aastal kehtestatud üldplaneeringu alusel suuna kasvada edaspidi tasakaalukalt, sest vahepealsetel aastatel oli ehitusboomiga tekkinud juurde palju uusi planeeringuid, mida meie valla sotsiaaltaristud ei olnud võimelised vastu võtma,” räägib Sandla ja lisab, et arenguplaane koostades ei tohtinud unustada jätkuvat survet elamuehitusele ega sellest tulenevale rahvastiku kasvule ning kooli- ja lasteaiakohtade tagamisele. Tõstasid koolivõrgu arengu küsimused, otsustada tuli, mida teha endise piirivalvekooliga.

Sandla on rahul, et hakkama on saanud ajaloo suurima investeeringuga haridusse – hariduslinnak on meie au ja uhkus. “Seda au ei saa võtta lõpetav vallavalitsus tervenisti endale, vaid nagu valla töös tavaline, siis üks vallavalitsus alustab, järgmine ehitab objekti valmis. Nii ka minu ajal valminud Tabasalu perearstikeskus, hooldekodu, Tilgu sadama ala ja palju muuga. Täna nii eelnevat kui ka lahkuvat vallavalitsust ning volikogu sisuka koostöö eest.”

Praegu näeb vallajuht uhkusega, et Harku vald on tõusnud paaril viimasel aastal Eesti koolivõrgu arendamisel vabariigis esirinda nii hariduse kui ka mitme teise valdkonna lõikes. Rõõmu teeb, et valla elanike rahulolu elukeskkonnaga on väga kõrge – viimase rahulolu-uuringu kohaselt 90% elanikest on väga või pigem rahul. “Vallavalitsuses ja allasutustes on meil tublid ja töökad inimesed, kes teevad oma igapäevast tööd suure pühendumusega,” sõnab Sandla rahulolevalt

Ta leiab, et vald on läbi teinud märkimisväärse arengu, meil on nüüdisaegne taristu, hästi toimivad teenused ja mis peamine – tulevikule orienteeritud arengukeskkond. Missugune näeks aga vald välja oma neljakümnendal sünnipäeval? Vallavanem ütleb, et praegu kasvab meie püsilanikkond 350–450 elaniku võrra aastas. Sel aastal ületas elanike arv 16 000 piiri. “Elanike arv kasvab põhiliselt Harkujärvel ja Tiskres Apametsa piirkonnas.” Sellepärast on ka järgmine suurem investeering Tiskres, kus 2023/24. aastal valmib hariduslinnak. “Tabasallu kerkib uus vallakeskus koos ärihoonete, uue vallamaja ja kogukonnohoonega, tuleb multifunktsionaalne jalgpallihall, Mürsiku tänavale plaanime lasteaeda. Järgnevatel aastatel paneme rõhku valla keskkonna väljaarendamisele, milleks tellisime vastava kontseptsiooni.”

Vallavanem tunneb rõõmu, et tähistame sel aastal valla juubelit. Sel puhul sündis ju ka esmakordselt kultuurifestival “Meie inimesed”, mis pakkus unustamatuid elamusi. “Üheskoos oleme palju suutnud,” tõdeb Sandla ja kiirustab lisama – mõõtmata palju tegemist ootab aga ees.

HARIDUS

Tegevuste käigus saab jälgida suleliste reaktsioone. Arutleme, mida kanad kardavad, millal on nad julged ja uudishimulikud, millal pahurad ja kuidas võita nende usaldus. / Foto: Eliko Kolga

Pangapealse lasteaia õppetöös löövad kaasa viis sulelist

Lasteaias sibilivad ringi Pähklike, Pilveke ja Kobiseja. Kahe "siidika" nimi on veel väljaselgitamisel.

ELIKO KOLGA

Pangapealse lasteaia õpetaja

Kanad. Nad on meie toiduahela oluline osa. Kuid mõnele tähendavad nad enam kui pearooga. Pangapealse lasteaia on viis siidikana, kes on sõbraks nii lastele kui ka õpetajatele. Nad kuuluvad meeskonda kui võrdväärset partnerid, saades töö eest tasuks armastavaid pilke ja õrnu silitusi või hoopis maiustusi kohalikust mullahunnikust.

Looduses tegutsemine annab meile piiramatud võimalused õpetada lastele empaatiat, üksteisega arvestamist ja tervislike eluviiside hindamist. Ammu on teada ka looma ja inimese vahelise suhtlemise teraapiline mõju. Koos kolleegiga, kes samuti kanade hingeeluga hästi kursis, tõdesime, et kiire elutempo juures on üks rahulik siidikanapere just see, keda oma perre vajame.

Tegutseme lindudega nii liivakastis kui ka rühmaruumis

Vahel on mõni kanake direktorile tema kabinetis seltsiks. Neid silitades ja hellitades tunnevad lapsed end "maandatul", olles samal ajal ka motiveeritud uutes tegevustes osalema. Kanad toetavad meid mitmes õppe- ja kasvatusvaldkonnas. Rühmaruumis kasutatakse spetsiaalseid lindudele kootud veste, mille külge kinnitan paberkaardil lugemis-, arvutus- või joonistusülesanded. Kana toimetab ülesanded lasteni. Vaipkattega ruumides töötamiseks on aga "mähkmed", kui ei soovi tegeleda liigse elevusega, mida kanakaka tekitada võib.

Lapsed, kes esialgu kanadega füüsilist kokkupuudet pelgavad, saavad neid lihtsalt jälgida. Vaatleme lindude käitumist, saame neid võrrelda ja tuua paralleele inimestega – igaüks on isemoodi. Hoolitseme lindude eest, korjame muna, toome neile toitu ja puhastame aedikut.

Selle käigus arendame matemaatikat (loendamine, suurus, orienteerumine ajas ja ruumis), kõnet (eneseväljendus, kirjutamine), kunsti- ja liikumisoskust (värvide meisterdamine, söögist piltide loomine) ning õpime tunnetama keskkonda kui tervikut. Jälgime lastega alati, et linnud tunneksid end mugavalt ja turvaliselt.

Teraapiline õppetegevus lindudega leevendab ärevust

Suleline aitab lapsega kontakti luua ja sobib seetõttu kenasti ka erivajadustega lastega. Individuaalses töös pisematega olen teinud logopeedilisi harjutusi, matkides lindude hääliitsusi ja puhkanud laiali õrnu sulgi. Peenmotoorikat treenime üksikute terade söötimisega või ussikeste ja rohuliblede läbi võrgu pistmisega.

Õppides siidikanu paremini tundma, paneme neile ka isikuomadustega sobivad maakeelsed nimed. See innustab lapsi olema tähelepanelikud ja õpetab märkama ka meie endi tugevusi ning nõrkusi. Pähklike ja Pilveke said nime oma kauni sulestiku järgi, kuid Kobiseja muudkui lobiseb ja pahandab. Kahel kanakesel on nimi veel väljaselgitamisel. Linnud elavad meie lasteaia aasta ringi. Pehmimate talveilmadega kutsume nad kelgutama või õpetame toas jõulusalme. Kanadega tegutsemine toob lastele suurt rõõmu.

Oktoobris tähistasime hea õpetaja kuud ja selle raames astusid laste ette nii mõnedki vallaametnikud. Selles loos jagavad nad oma kogemusi. Ka sina võid pakkuda end appi ja minna asendusõpetajaks.

HARKU VALLA TEATAJA

Alusharidusspetsialist Lemme Hirv

"Olen varem õpetajana töötanud ja vahel siiani igatsen kooli, seda eelkõige vahetu kogemuse pärast lastega töötades. Käisin tundi andmas Harku lasteaia viieaastaste rühmas. Tunni eesmärk oli tutvustada abstraktset kunsti. Näitasin neile kunstnik Vassili Kandinsky töid, lapsed nimetasid eri geomeetrilisi kujundeid ja otsisid neid tema piltidelt. Seejärel tehti ise abstraktne teos. Ülesande juures oli tähtis abstraktsus – et see ei kujutaks midagi. Kiidan lapsi – kõik said ülesandest aru. Muide, olen sama ülesannet teinud vanematele koolilastele ja neil pole see alati nii hästi õnnestunud. Tore oli vaadata, kuidas lapsed proovisid alguses hästi korrektselt kopeerida varem nähtut, kuid muutusid julgustamise peale kiirelt vabadeks ja loomingulisteks, ning hirm midagi valesti teha kadus. Väga rõõmus tund oli!"

Haridus- ja kultuuri-osakonna juhataja Hestia Rindla

"Olen üle kümne aasta õpetajana töötanud. See on amet, mida olen hiljem, siis kui ma enam õpetajana ei töötanud, aina enam hindama hakanud. Tean, mis mured ja rõõmud on kooliperel, õpetajal. On hästi oluline aeg-ajalt n-ö põllul käia ja ise kogeda, kuidas olukord on. Samuti on klassis lastega konk-

Vallaametnikud käisid koolides ja lasteaedades tunde andmas

"Lastele tund väga meeldis, samuti rõõmistas õpetaja uute ideede jagamise üle," kinnitas Lemme Hirv, kes käis Harku lasteaia kunstitundi andmas. / Foto: Lemme Hirv

reetse teema kallal 45 minutit töötamine hea vaheldus ametnikutööle. Soovitan soojalt – mine sinagi oma kogukonnakooli asendusõpetajaks või lausa päriselt õpetajaks. Õpetaja amet on üks maailma paremaid!

Andsin õpetajate päeval tundi Tabasalu kooli 8. klassi õpilastele. Teemaks: alus ja öeldis.

Tund läks väga hästi, õpilased olid osavõtlikud, südamlikud ja armsad. Mind võeti vastu väga soojalt, oldi pigem tagasihoidlikud, kuid kõik, mis vaja, tehti ilusasti kaasa."

Spordi- ja järelevalvespetsialist Mihkel Kurg

"Arvan, et igal ettevõtlikul inimesel on soov anda oma panus noorte haridusse. Asendustunnid ja eri erialasid tutvustavad töötoad on selleks äärmiselt vajalikud tööriistad. Mul oli

kaks varianti: rääkida oma tööteekonnast alates sportlaskarjäärist kuni praeguse töökohani või viia läbi endale kooliajal huvi pakkunud ainetund, mis oleks lõimitud aktiivse liikumisega. Väana kooli ajalooõpetaja Leena Lumi kutsus mind 6. klassile rääkima

kiviajast. Ehitasin tunni üles teistmoodi, klassis moodustatud võistkonnad võtsid üksteisega samal ajal mõõtu teadmiste kontrollis, jooksmises ja jõuharjutusi tehes. Näitena võib tuua teatejooksu, kus teatepulkade asemel olid paberilipikud, kuhu olid kirja pandud väited õpitud materjali kohta. Võistkond pidi ükshaaval lipikud ära tooma, õige vastuse valima ja lipiku seejärel õigesse kohta toimetama. Tagasiside oli positiivne, kõik

tegid usinasti kaasa ja nautisid teistmoodi õpet."

Vallasekretär Maarja Lehemets-Tihhanov

"Mina olin Väana mõisakoolis ühel päeval erinevatele klassidele muusikaõpetajaks, teisel päeval andsin neljandale klassile eesti keelt, matemaatikat ja õuesõpet. Tundus, et lastele meeldis vaheldus. Minu hinnangul on selline algatus hea õpetaja kuu raames väga tore ja ehk innustab ka teisi kogukonnaliikmeid oma teadmisi-kogemusi jagama. Kindlasti soovitan ka teistel minna. See kogemus õpetas mulle, et kuigi lapsed on tublid ja toredad ning suurem osa neist ka õppimisest tõsiselt huvitatud, on õpetajaamet väga keeruline – sa pead oskama haarata kõikide tähelepanu, märkama mahajääjaid, innustama tublised ja viibima pidevas müras. Väärt kogemus igas mõttes!"

Kui sul on lastele midagi õpetada, anna end üles ja võta ühendust kohaliku kooli või lasteaiaaga.

Kohvernäitus "Pikk-pikk teekond" peatus Tabasalus

18.–29. oktoobri oli raamatukogu suures saalis näitus, mis oli pühendatud Ilon Wiklandi 90. aasta juubelile. Viis värvilist vanaaegset kohvrit löid oma kaaned lahti ja kõnelesid ühe väikese tüdrukuga läbi pikkade aastate kunstnikuks kujunemisel. Teematundides jutustasime lugusid Wiklandi elust Eestis ja Rootsis, avasime kohvri, mis sisaldas ühte Iloni raamatut ja pilte tema eluloost. Lisaks rikastati tundi mõistatused ja tegelusvahendid. Kahe nädala jooksul osales kohvernäituse tundides kokku 16 gruppi valla koolidest ja lasteaedades. Lisaks veel väikesed rühmad. Kokku sai värvikast näitusest osa ligikaudu 260 last. Nüüd on aga käes aeg kohvrid sulgeda ja saata teele kohtumisele uute laste ja kohtadega. (Marge Kaljurand ja Ülle Jurtom, teematundide läbiviijad)

Kütteperiood on alles tuure üles võtmas, kuid päästjad on pidanud korstnas süttinud tahma või vigase küttesüsteemi pärast juba paarsada korda välja sõitma. Ometi pole tuleõnnetuste ennetamine nii kulukas ja tülikas kui arvatakse.

MAXIM TUUL
G4S

Hooldamata või valesti hooldatud korstnad ning valed küttesüsteemid põhjustavad igal aastal arvukalt õnnetusi. Mullu registreeriti korstnas süttinud tahma või rikkis kütteseadmete pärast 260 õnnetust, osutas Päästeameti kommunikatsiooninõunik Sandra Nahkur.

Selle aasta oktoobri keskpaiga seisuga on selliseid õnnetusi olnud juba 205, kuigi kütteperiood alles algas. Musta statistikat täiendavad õnnetused, mis saavad alguse vigastest ja hooldamata küttesüsteemidest – mullu oli neid 41, tänavau juba 38.

Kui tihti peab kontrollima ja puhastama?

Tuleohutuse seaduses on kirjas, et isik peab järgima tuleohutusnõudeid ja kontrollima tema valduses oleva ehitise, ruumi ja nende kasutamise ohutust ja nõuetekohasust ning tagama küttesüsteemi kasutamisel ohutuse inimese elule, varale ja keskkonnale.

Selleks, et küttekolde kasutamine tooks soovitud, mitte õnnetusi, tuleb järgida lihtsaid reegleid. Kui head ka ei oleks koduomaniku teadmised ahjustest ja korstnatest, peab kütteseadmete ehitamise jätma professionaalse pottsepa hooleks ning ahju tuleb kütta mõõdukalt.

Üks levinumaid hoonete süttimise põhjuseid on liigkütmine. Õnnetuste vältimiseks on tähtis aasta ringi kasutatavaid kütteseadmeid puhastada kaks korda ning hooajaliselt kasutatavaid seadmeid üks kord aastas.

Eramajades võib korstnat pühkida ka ise, kuid korra viie aasta jooksul peab küttesüsteemid siiski üle vaatama kutseline korstnapühkija. Kortermajade ja ridaelamute küttesüsteeme peab kutseline korstnapühkija puhastama korra aastas.

Kütmine pole veel tõeliselt pihta hakanudki, aga juba on **tohutult õnnetusi**

Punast kukke on võimalik lihtsate vahenditega ära hoida. / Foto: Pexels

Päästeameti meelespea

- Sinu kohustus on hoida hoone korsten ja tahmalöörid pragudeta ning puhtad.
- Sina vastutad, et su kodu elektrijuhtmistik ja elektroniline kodutehnika oleks terve ja korras.
- Sa ei tohi jätta küttega soojendusseadmeid (pliid, ahje, katlaid, soojapuhureid) järelevalveta.
- Ära sulata külmunud torustikku lahtise tulega.

Väike andur päästab elu

Enam kui kuu aega tagasi hukkus korteripõlengus Tartus kaks inimest. Päästjad leidsid ruumidest kaks hukkunud meest. Nende kolmas kaaslane toodi põlevast majast välja, kuid viidi raskes seisundis haiglasse. Kortoris polnud töökorras suitsuandurit, mis oleks põlengust varakult teada andnud ja õnnetuse ehk ära hoidnud.

See tragöödia näitab ilmekalt, kui oluline roll on täita töökorras suitsu- ja vingugaasianduril. Veelgi parem, kui

häire jõuab automaatselt ka kolmanda osapooleni. Näiteks on G4Si seadmed ühendatud juhtimiskeskusega, mis saab kohe signaali, kui sinu kodus peaks levima suits või vingugaas. Juhtimiskeskusest võetakse sinuga ühendust ja vajadusel saadetakse välja patrullekipaaz või tuletõrje.

Käesoleva aasta 1. märtsist on vingumürgituse ja sellest põhjustatud surmade vähendamiseks vingugaasiandur kohustuslik puukütel ahju, pliidi või kaminaga hoonetes, kuhu andurid tuleb paigaldada esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui 2022. aasta 1. jaanuariks.

Mida peab teadma suitsuandurist?

- Paigalda suitsuandur magamistoa ees asuva toa koridori või esiku lakke. Seal avastab andur kõigist eluruumi osadest alguse saanud tulekahju ja hoiatab magajaid. Lisakaitseks paigalda andur ka magamistuppa ja ülejäänud tubadesse.
- Avatud köögi ruumis paigalda andur elutoapoolsele osale. Mitmekordses majas paigalda lisakaitseks vähemalt üks suitsuandur igale korrale.
- Veendumaks, et suitsuandur on töökorras, kontrolli andurit vähemalt kord kuus testnuppu vajutades.
- Jälgi, et suitsuandur ei oleks aegunud. Suitsuandurite eluiga on olenevalt tootjast ja hinnast kolm kuni kümme aastat ning seejärel aparaadi töövõime väheneb või kaob. Selleks, et olla anduri töökorras olekus kindel, tuleb see laest alla võtta ning kontrollida seadme tagaküljel olevat infot. Seal on kirjas suitsuanduri eluiga.
- Pea meeles, et tavaline suitsuandur ei tuvasta vingugaasi olemasolu ruumis. Selleks on vajalik vingugaasiandur.

Riisumistöödega ei maksa end ära nikastada. Las lehed olla maas ja rikastavad pinnast. / Foto: Andri Küüts

Langenud puulehti ei tarvitse kõikjalt koristada

Haarame reha ja muudkui riisume langenuid puulehed kokku. Kas see on aga tõesti vajalik? Paikades, kus lehed meid tegelikult ei sega, tasub need jätta looduse loomulikkude aineringsse.

HELEN KIVISILD
Keskkonnaamet

Mis oleks, kui jätaksime koduaias, haljasaladel ja parkides lehed riisumata? Eluslooduse loomulik aineringsse on täiuslik süsteem, millest tasub eeskujult võtta. Metsas langenuid lehti ei riisuta, need lagunevad kohapeal ja rikastavad mulda toitaineid. Midagi ei lähe kaotsi ega jää üle. Ka aias või pargis jõuavad lehtede lagunedes toitained tagasi mulda, sealt aga uuesti juurte kaudu taimedesse. Lagunevad lehed on nii murule, puudele kui ka põõsastele loomulikuks väetiseks.

Lagunemise protsessi kiirendamiseks purustavad paljud aiapidajad lehti muruniidukiga, et kevadeks neist maapinnale palju alles ei jääks. Seda ei tasu tingimata teha eelkõige seetõttu, et nii võivad viga saada ka paljud lehekiihis toimivad elusolendid. Lehtede all talvituvad näiteks siidid, selgrootud ja teiste seas paljud aiale kasulikud putukad, kes söövad aiakahjureid. Niisiis tasub ka elurikkuse toetamiseks vähemasti mõnes paigas jätta lehed riisumata. Aeglasemalt lagunevaid tammelehti sobib kasutada näiteks põõsaste all multšina, talvel kaitsevad langenuid lehed ka puujuuri külma eest.

Veel soovitame lehti aiast riisumata jätta sinu enda aja ja energia kokku hoidmiseks, aga ka keskkonna säästmise vaatevinklist. Lehtede inimjõul riisumine ja lehepuhuri abil koristamine, kilekottidesse panemine ning vedu kompostimisväljakutele on energiakulukad tegevused, mis ei olegi alati otstarbekad.

Millal siiski tasub lehed kokku riisuda?

Ohutuse huvides on mõistlik kõnniteedelt lehed kokku korjata ja läheduses sobilikus kohas kompostida. Kuna kütusega töötavad lehepuhured saastavad õhku ja teevad müra, soovitame nende asemel eelistada reha või luuda. Lehtede koduaias põletamine pole aga hea mõte, sest madalal temperatuuril põledes tekivad tervisele kahjulikud lenduvad mürgised ühendid.

Juhul kui koduaias on võõrliikidest nälgijaid, nagu hispaania teetigu või mustpeanälgjas, soovitame aiast siiski lehed kokku korjata. Ka hobukastani-keerukoidega nakatunud kastani või sauresurmaga saarepuu lehti on mõistlik puude alt koristada ja kompostida, et järgmisel kevadel oleks nakkusohutlikke tegelasi vähem. Võõrnälgjatega lehti ei tohiks koduaiast mujale viia – komposti need aias ja kaeva hunnik enne talvekülmi läbi, et teomunad ei saaks sügaval hunnikus kevadel arenema hakata. Kui kahjulikele võõrliikidele võimalikke talvitumiskohti vähendada, on järgmisel kevadel palju vähem isendeid, keda kokku korjata.

Metsa alla ega mujale loodusesse ei tohi kokku riisutud lehehunnikuid viia seetõttu, et nii reisivad kaasa teiste seas võõrliikide seemned ning kahjurid. Metsaalustest aiaprügihunnikutest ongi juba laiali kandunud mujalt sisse tunginud ehk invasiivseid võõrliike, nagu kanada kuldvitsa, verevat lemmalmsa, pargitraid ja hispaania teetiguid. Lehehunnikuid liigutamata seda ohtu aga ei teki. Üldjuhul soovitame aga lehtede koristamisse suhtuda laisalt – tee seda nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik.

Palju õnne, isad!

Võimalike rakumuudatuste varajane avastamine on oluline, kuna võimaldab ravi õigeaegselt alustada ning haigust saab sel moel edukamalt ravida – nii võib sõeluuring päästa inimese elu ja hoida tema elukvaliteeti. / Foto: Pexels

Tervisekassa kutsub naisi sõeluuringule aega broneerima

Kampaania juhivad naiste tähelepanu emakaelavähi ennetamise ja varase avastamise tähtsusele. Uuringus osalemiseks ei pea kutset ootama jääma.

AVE JÜRIÖÖ

Avalike suhete ja tervise edenduse osakonna spetsialist

Möödunud aastal osales emakaelavähi sõeluuringul kõigest 42 protsenti uuringule kutsutud naistest. Sõeluuringul osalejate arvu mõjutasid 2020. aastal COVID-19 pandeemiast tingitud piirangud plaanilises ravis. Ka sel aastal võib aasta lõpus sobiva aja saamine keerukaks osutada.

Eestis on emakaelavähi haigestumuse ja suremuse näitajad mitmete Euroopa riikidega võrreldes väga kõrged ning emakaelavähi esinemissagedus aina kasvab. Sõeluuring aitab kasvava teket ennetada või varakult avastada enne, kui haigus on hakanud organismis levima ja kaebusi tekitama.

Uuringutele on oodatud ka ravikindlustamata naised

Tänavu on kutsutud sõeluuringule kõik naised, kes on sündinud aastatel 1956, 1961, 1966, 1971, 1976, 1981, 1986 ja 1991.

Võrreldes varasemate aastatega on sõeluuringute korralduses toimunud kaks olulist muudatust, mis annavad rohkematele naistele võimaluse uuringutes osaleda. Alates 2021. aastast on sõeluuringutele oodatud ka kõik ravikindlustamata naised, kes sünniaasta poolest uuringu sihtrühma kuuluvad.

Samuti on käesolevast aastast oluliselt laiendatud emakaelavähi sõeluuringu sihtgruppi. Kui varem kutsuti sõeluuringule naisi vanuses 30–55, siis tänavu laienes sihtrühm koguni kümne aasta võrra ehk emakaelavähi sõeluuringule kutsutakse nüüdsest 30–65-aastaseid naisi iga viie aasta järel.

Broneeri aeg kohe

2021. aasta sõeluuringu sihtühma kuuluvad naised saavad sõeluuringul osaleda kuni 2022. aasta jaanuari lõpuni.

Uuringul osalemiseks ei pea kutset ootama. Sihtrühma kuuluvad naised võivad uuringule registreeruda kohe. Kutse on leitav ka patsiendiportaalist www.digilugu.ee (Terviseandmed → Saatekirjad). Endale sobiva aja saamiseks meelepärases tervishoiuasutuses tasub aeg broneerida esimesel võimalusel. Aasta lõpu lähenedes võib sobiva aja saamine osutada keerukamaks.

Uuringule registreerimiseks saab helistada sobivasse tervishoiuasutusse, kelle kontaktid leiab sõeluuringu kutselt või veebilehelt www.haigekassa.ee/soeluuringu-kontaktid. Uuendusena teevad sõeluuringuid nüüdsest ka esmatasandi tervisekeskused.

Sõeluuringute kohta saad infot küsida oma perearstilt või haigekassa infotelefonilt 669 6630.

Harku vallas pakub sõeluuringu teenust Tabasalu perearstikeskus (Teenuste 2, Tabasalu), tel 607 6362.

Viiruse leviku ja haigestumise vältimiseks, inimeste elu ja tervise kaitseks ning ühiskonna toimimise tagamiseks tuleb järgida kehtestatud piiranguid ja käitumisjuhiseid.

HARKU VALLA TEATAJA

Liigu hajutatult

Avaliku siseruumi hajutatuse nõue tähendab, et võõrastest inimestest tuleb hoiduda võimalusel vähemalt kahe meetri kaugusele.

Desinfitseeri käsi

Avalikes siseruumides tuleb desinfitseerida käsi.

Avalikus ruumis kanni maski

Maski peavad kandma kõik 12-aastased ja vanemad inimesed kõigis avalikuks kasutamiseks mõeldud siseruumides, sh ruumides, kus kontrollitakse COVID-tõendit. Kui inimesele on maski kandmine tervislikel põhjustel vastunäidustatud, peab ta seda kinnitama vastava arstliku tõendiga.

Kontrollitud avalikus ruumis peab esitama COVID-tõendi

Kontrollitud avalikus ruumis toimuvates tegevustes peavad COVID-tõendi vaksineerituse või läbipõdemise kohta või tõendi tervishoiuteenuse osutaja poolt tehtud PCR- või antigeen-RT testi negatiivse tulemuse kohta. PCR-test peab olema tehtud mitte rohkem kui 72 tundi ja antigeen-RT test mitte rohkem kui 48 tundi enne üritusel või tegevuses osalemist. Lisaks tervishoiuteenuse osutaja tehtud testile kehtib ka üldapteegis tehtud antigeeni kiirtesti tulemus.

COVID-tõendi peavad esitama ka 12–17-aastased

Alates 1. novembrist peavad 12–17-aastased noored tegevustes osalemiseks esitama tõendi vaksineerituse või läbipõdemise kohta või tõendi tervishoiuteenuse osutaja poolt tehtud PCR- või antigeen-RT testi negatiivse tulemuse kohta. PCR-test peab olema tehtud mitte rohkem kui 72 tundi ja antigeen-RT test mitte rohkem kui 48 tundi enne üritusel või tegevuses osalemist. Lisaks tervishoiuteenuse osutaja tehtud testile kehtib ka üldapteegis tehtud antigeeni kiirtesti tulemus.

12–17-aastased ei pea COVID-tõendit esitama huvihariduses ja -tegevuses, noorsootöös, täienduskoolituses ja -õppes ega sportimisel ja treenimisel, kus kehtib samasugune testimise, lähikontaktuse ja eneseisolatsiooni kord nagu üldhariduskoolis ja kutseõppeasutuses.

Haiged jäävad karantiini

Inimesed, kellel on diagnoositud COVID-19, ei tohi alates haiguse diagnoosimisest kuni terveks tunnistamiseni oma elukohast lahkuda.

Lähikontaktid on 10 päeva eneseisolatsioonis

COVID-19 haigega koos elavad või temaga kokku puutunud lähikontaktid peavad jääma kümneks päevaks eneseisolatsiooni. Kodust tohib lahkuda üksnes igapäevaseks

Millised piirangud ja käitumisjuhised praegu kehtivad?

Vabariigi Valitsus koostöös teadusnõukojaga hindab iga nädal nakatumisriski riigis ja kehtestab või leevendab meetmeid vastavalt riskitasemele. / Foto: Pexels

Ole kursis kehtivate piirangute ja käitumisjuhistega, vaata www.kriis.ee. / Foto: Mari Kukk

toimetulekuks hädavajaliku hankimiseks, kui see pole muul viisil võimalik, ja õues viibimiseks, kui võetakse kasutusele kõik meetmed haiguse võimaliku leviku tõkestamiseks ning toimitakse Terviseameti juhiste kohaselt.

Eneseisolatsiooni ei pea jääma lähikontaktid, kes on ...

... COVID-19 haiguse vastu täielikult vaksineeritud ja viimasest vaksineerimisest ei ole möödunud rohkem kui aasta. Samuti need, kes on COVID-19 haiguse viimase kuue kuu jooksul läbi põdenud ja arst on nad terveks tunnistanud. Ka need, kes on vaksineerituga võrdsustatud ehk COVID-19 haiguse läbipõdemise järel saanud ühe doosi vaksini, saavutanud vaksineerimisdoosi järel maksimaalse kaitse ning viimasest vaksineerimisest ei ole möödunud rohkem kui üks aasta või nad on pärast esimese vaksineerimisdoosi saamist haigestunud COVID-19 haigusesse, on COVID-19 haiguse läbi põdenud ning diagnoosi kinnitava SARS-CoV-2 testi tegemisest või diagnoosi kinnitamise kuupäevast ei ole möödunud rohkem kui üks aasta.

Hea teada

Harku ja Tabasalu perearstikeskuses saab vaksineerida COVID-19 vastu nii esimese, teise kui ka tõhustusdoosiga ning üle 65-aastastel on samal ajal võimalik ära teha ka tasuta gripivaktsiin. Tõhustusdoose tehakse üle 65-aastastele ning tervishoiu-, sotsiaal- ja haridustöötajatele vähemalt kuue kuu möödumisel esimese vaksineerimiskuu läbimisest. Soovi korral võivad ka teised vaksineeritud täisealised tõhustusdoosi saada, kuid esimese vaksineerimiskuu läbimisest peab olema möödunud vähemalt kaheksa kuud. Vaksineerimiseks on kolm võimalust – helista telefonil 1247, broneeri aeg digiregistratuuris või mine lihtsalt kohale.

7 põhjust, miks vaksineerida COVID-19 vastu:

1. COVID-19-vastane vaksineerimine on kõige paremini toimiv lahendus COVID-19 haiguse uue laine tõkestamiseks, piirangute taaskohandamiseks ning normaalse elukorralduse säilitamiseks. Igapäevane panus on oluline COVID-19 pandeemia peatamiseks.
2. Kõik Eestis kasutatavad COVID-19 vaksineerimisdoosid on efektiivselt raske haigestumise vältimiseks. Isegi kui vaksineeritu haigestub, põeb ta haiguse läbi kergemalt.
3. Vaksineerimine on ohutum kui COVID-19 haiguse läbipõdemine. COVID-19 haiguse kulg on ettearvamatu – kõrge eaa või kaasuvate haiguste tõttu võib haigus kulgeda väga raskelt. COVID-19 haiguse järel jäävad paljudele pikaajalised tüsistused.
4. Senised uuringud on näidanud, et COVID-19 vaksineerimise pakuvad kaitset ka viiruse edasikandumise eest – seda, kui hästi ja efektiivselt, näitavad edasised uuringud.
5. Ennast vaksineerides kaitset ka neid, kes ise end kaitsta ei saa. Meie hulgas on inimesi, kes oma tervise seisundi tõttu vaksineerida ei saa.
6. Vaksineeritud on elu lihtsam – vaksineerimiskuu läbinud inimesed ei pea jääma nakatunuga kokku puutudes isolatsiooni, saavad Euroopa Liidu vaksineerimissertifikaadi, millega saab lihtsamalt reisida (nt ei pea enne reisi testimata) ja ei pea enne rahvaürituste külastamist koroonatesti tegema.
7. Vaksineerimine aitab vähendada tervishoiu koormust ja annab võimaluse taastada haiglates tavapärase töö.

HARKU VALLAVALITSUS TEATAB:

ÜLDPLANEERINGUT MUUTVA DETAILPLANEERINGU EELNÕU (ESKIISLAHENDUSE) AVALIK VÄLJAPANEK

Harku vallavolikogu 24.09.2020 otsusega nr 77 algatati detailplaneeringu koostamine Rannamõisa külas Kapteni tee 6 (katastritunnus 19801:002:6440) maaüksusel ja lähialal ning otsusega nr 78 jäeti algatamata keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Planeeritav ala, suurusega u 0,10 ha, paikneb Rannamõisa külas Kapteni tee ja mere vahelisel alal (Rannamõisa metsa suvilate alal), umbes 230 m kaugusel Ringtee ja Kapteni tee ristumiskohast ida suunas, ümbritsetuna Keila metskond 216 (katastritunnus 19801:002:2364) maatulundusmaa katastritruksusest. Juurdepääs planeeritavale alale on 11390 Tallinna-Rannamõisa-Kloogaranna maanteelt mööda Merepiiga ja Kapteni teed või Tallinna-Rannamõisa-Kloogaranna maanteelt mööda Merepiiga, Ringtee ja Kapteni teed.

Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on varasemalt kehtestatud Rannamõisa suvilate 8-11 detailplaneeringu ümberplaneerimine sooviga täpsustada ehitusõigust (ehitisealuse pinna suurus ja hoone kõrgust) üksik-elamu püstitamiseks. Lisaks on detailplaneeringu koostamise eesmärgiks juurdepääsutee ja tehnovõrkudega varustamise lahendamine.

Detailplaneeringuga ei tehta ettepanekut üldplaneeringu muutmiseks krundi minimaalsuure vähendamise osas, kuna planeeringu eesmärk ei ole krundi minimaalsuure vähendamine, vaid tegemist on olemasoleva elamumaa kinnistuga, mille piire algatava planeeringu koostamisel ei muudeta. Üldplaneeringu muudatus seisneb ehituskeeluvööndi vähendamises 50 meetrit umbes 15 meetrile, sest planeeringuala paikneb ehituskeeluvööndis ja kavandatakse uue hoone püstitamist ning tehakse ettepanek kehtiva teemaplaneeringu muutmiseks,

mis seisneb Rannamõisa metsa piirkonna miljöövärtuslikule hoonestusalale ehitusõiguse määramises, kavandades elamu kõrguspiirangu ületamist ja ehitisealuse pinna suurendamist.

Üldplaneeringut muutva detailplaneeringu eelnõu (eskiislahenduse) avalik väljapanek toimub **25.11.–27.12.2021 k.a.**

Planeeringuga saab tutvuda Harku vallamajas (Kallaste tn 12, Tabasalu alevik) lahtiolekuaegadel, veebilehel www.harku.ee, detailplaneeringute veebirakenduses Kaart.harku.ee ja otselngil Kaart.harku.ee/DP/200120_327/avalik.

Ettepanekuid ja/või vastuväiteid detailplaneeringu kohta ootame e-kirja teel aadressile harku@harku.ee või posti teel Kallaste tn 12, Tabasalu alevik, Harku vald **25.11.–27.12.2021 k.a.**

Avaliku arutelu toimumise aeg teatatakse pärast avaliku väljapaneku lõppemist.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmise otsuse ja algatamiseks esitatud dokumentide ning detailplaneeringu esialgse eskiisi materjalidega on võimalik tutvuda detailplaneeringute kaardirakenduses aadressil Kaart.harku.ee/DP/200120_327/avalik.

DETAILPLANEERINGU AVALIKU VÄLJAPANEKU JÄRGSE ARUTELU TULEMUS

29.07.–12.08.2021 k.a toimus Harku vallamajas, veebilehel ja detailplaneeringute veebirakenduses **Vääna-Jõesuu külas Luige tee 27** (katastritunnus 19801:011:0580) ja **Luige tee L7** (katastritunnus 19801:001:4581) **maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu** avalik väljapanek. Avaliku väljapaneku kestel esitati detailplaneeringule kaks kirja vastuväidete ja ettepanekutega. Harku vallavalitsus korraldas detailplaneeringu avaliku välja-

paneku järgse avaliku arutelu 23.09.2021 kell 17.00 Zoomi keskkonna vahendusel. Pärast avalikku arutelu toimunud läbirääkimisi jõuti kõiki osapooli rahuldava lahenduseni, mistõttu edastatakse detailplaneering kehtestamiseks.

DETAILPLANEERINGU KEHTESTAMINE

Harku vallavalitsuse 19.10.2021 korraldusega nr 685 kehtestati Muraste külas Kase tn 4 (katastritunnus 19801:001:0592) **maaüksuse ja lähiala detailplaneeringu** vastavalt Casa Planeeringud OÜ (rg-kood11647744) tööle nr 181207_274.

Detailplaneeringuga määratakse Kase tn 4 maaüksusele ehitusõigus ühe üksikelamu ja kuni kahe abihoone püstitamiseks, ehitisealuse pinnaga vastavalt detailplaneeringu põhijoonisele kuni 400 m². Elamu suurimaks lubatud kõrguseks maapinnast on planeeritud kuni 9 m ja kuni kaks maapealset korrust. Abihoonete suurimaks lubatud kõrguseks maapinnast on planeeritud kuni 5 m ja üks maapealne korrus. Lubatud katuse kalle elamul on määratud vahemikus 30–50°, ühekorruselise hoone puhul on lubatud 0–20° katuse kalle. Kahekorruselise hoone puhul on lubatud 0–20° katuse kalle mõnel hoone osal, kuid ühel hoonele ei tohiks kasutada rohkem kui kahte erinevat katuse kallet. Abihoone katuse kalle on määratud vahemikus 0–20°.

Juurdepääs planeeritavale alale on lahendatud olemasolevalt Kase tänavalt.

Planeeritava ala veevarustus ja kanalisatsioon on lahendatud olemasoleva ühisveevärgi ning -kanalisatsiooni baasil vastavalt piirkonna vee-ettevõtja poolt väljastatud tehnilistele tingimustele.

Detailplaneeringu lahendus on kooskõlas Harku valla üldplaneeringu ja Harku valla ehitustingimusi, miljöövärtuslikke alasid ja väärtuslikke maastikke määrava

ning tihehoonestusalasid täpsustava teemaplaneeringu lahenduse ja tingimustega.

Vastuvõetud korralduse ja kehtiva planeeringuga saab tutvuda detailplaneeringute veebirakenduses aadressil Kaart.harku.ee.

DETAILPLANEERINGU ALGATAMISE TAOTLUS

Harku vallavalitsusele on esitatud taotlus:

· Suurupi külas Kasemetsa tee 3, Kivinina tee 6 ja Kivinina tee 8 maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu koostamise algatamiseks.

Esitatud taotluse ja selle lisadega saab tutvuda detailplaneeringute veebirakenduses aadressil Kaart.harku.ee.

PROJEKTEERIMISTINGIMUSE AVATUD MENETLUS

Harku vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest detailplaneeringut täpsustavate projekteerimistingimuste andmiseks **Tiskre külas Kabelisauna tee 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26 ja Sepa tee 5, 7, 9, 11 katusekalde muutmiseks.**

Harku vallavalitsus teeb ettepaneku arutada projekteerimistingimuste andmine ilma avalikku istungit läbi viimata. Ettepanekuid ja vastuväiteid selle osas ootame **11.–21.11.2021 k.a.**

Projekteerimistingimuste eelnõuga saab tutvuda Harku vallavalitsuses ja veebilehel www.harku.ee/et/eelnou-avalikustamine; alal kehtiva detailplaneeringuga saab tutvuda Harku valla kaardirakenduses Kaart.harku.ee ja www.ehr.ee kaudu esitatud taotlusega saab tutvuda riiklikus ehitisregistris (vajalik ID-kaardiga sisselogimine).

Ettepanekuid ja vastuväiteid saab esitada kirja või e-kirja teel harku@harku.ee **11.–21.11.2021 k.a.**

PLANEERIMIS- JA EHTISOSAKOND

Palun vaata **rahvastikuregistris** oma andmed üle. Iga inimene loeb!

Aasta lõpus toimub Eestis rahva ja eluruumide loendus. Kümme aastat tagasi tuli loendaja koju ja ühiselt märgiti üles nii pereliikmete andmed kui ka eluruumide suurus. Seekord saame suurema osa vajalikest andmetest e-riigile kohaselt registritest ja küsitluse ankeet saab olema kõigest lehekülj.

LIINA OSILA

Rahvaloenduse projektijuht

Veendu, et su andmed on õiged. Nii oled rahvaloendusele kaasa aidanud. / Foto: Pexels

Esimene käik on rahvastikuregistrisse

Loenduse ja registrite andmete kasutamise eeldus on, et sealne info oleks ajakohane ja usaldusväärne. Selleks ongi vaja iga Eesti elaniku panust. Kutsume kõiki rahvastikuregistrisse oma andmeid üle vaatama ning ajakohastama oma hariduse, rahvuse, elukoha andmeid ning kontakte. Registreeritud saab näiteks lisada elukohana ka mitu aadressi ehk kui alalisi elukohti on mitu, tuleb valida üks neist peamiseks ning ülejäänud aadressid saab esitada lisa-aadressidena. Eesti seaduste järgi tuleks uude kohta kolides end

kuni 14 päeva jooksul rahvastikuregistrisse registreerida ja see kehtib ka rendikorterite puhul. Andmete korrastamine on suur samm eesootava e-loenduse õnnestumiseks.

E-küsimustik avaneb vastamiseks 28. detsembril

Valikuuringusse valitud 60 000 inimesele on küsitlusele vastamine kohustuslik, kuid vastata on oodatud kõik Eesti elanikud. Küsimustikus on mõned küsimused keelte (sh emakeele), rahvuse, murrete, religiooni, tervise ja rände kohta. Millegi üleilgse

küsimiseks või juba registrites olemasoleva kohta keegi inimesi tülitama ei hakka.

Valikuuring on veebis vastamiseks avatud vahemikus 28. detsember 2021 kuni 15. jaanuar 2022. Julgustame kõiki seda täitma, iga vastus läheb arvesse ja on väga oluline täpsuste tulemuste saamiseks.

Loendusmoment

Üks rahvaloenduse põhimõtteid on ühtne loendusmoment ehk konkreetne kokkulepitud ajahetk, mis seisuga andmeid kogutakse, olenemata andmete esitamise ajast või viisist. Eesti loendusmoment on sel korral 31.12.2021 kell 00.00 ehk kõik nii registreeritud kui ka küsitluse andmed kogutakse selle kuupäeva seisuga ning nii tekib nii-öelda pilt meie rahvastiku, perekondade ja eluruumide seisust just sel ajahetkel. Nii toimides on andmed võrreldavad ka rahvusvaheliselt. Kui perre sünnib laps 31.12.2021 kell 00.15, siis see laps seekordses rahvaloenduses ei kajastu.

Ettevaatust kelmidega

Kõigil tasub olla jätkuvalt tähelepanelik. Mitmetes riikides on rahvaloenduse tuules kelmid aktiveerunud. Ka Eestis võivad kelmid paraku rahvaloenduses näha võimalust inimeste kõnetamiseks. Nii nagu teistes riikides, nii ka meil – rahvaloendaja ei küsi kunagi su paroole, krediit- või deebetkaardi numbriid, palga- infot, küsitlemise eest tasu ega saada linki trahvinõudega. Iga sugustest kahtlustest tuleks kindlasti politseile teada anda.

EESTI STATISTIKA

Loendamist alga!

Korrasta oma andmed rahvastikuregistris juba täna!
Loe lähemalt rahvaloendus.ee

Esimene

EESTI LOEB 2021
rahvaloendus.ee

AIAD - VÄRAVAD
www.aiad-varavad.ee

- Aiachitus (puit, pancel- ja võrkaiaid)
- Väravate paigaldus (jalg-, tiib- ja liugväravad)
- Väravaautomaatika (müük / paigaldus / hooldus)

info@aiad-varavad.ee tel: 59 18 00 20

Katusehooldus.ee
KATUSED · KORDA

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE

- Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- Katuste säilib kauem ja maja saab värske välisilme
- Küsi hinnapakumist:

tel. 55 509 476
info@katusehooldus.ee
www.katusehooldus.ee

AKNAKATE
www.aknakate.ee

Sinu müügiesindaja Harku vallas
Hanna Liisa
Maria Nõgols
+372 566 33 484
hanna@aknakate.ee Rulood
Teksiilkardinad
Turvakardinad
Terassimarkiisid

EESTI INTERPREETIDE LIIT KUTSUB
Taevalaste tuul
14.11 16.00
Väana mõis

Anna-Liisa Eller kannel
Maria Valdmaa sopran

Kavas T. Kõrvitsa, H. Tulve, C. Monteverdi, G. Frescobaldi, G. Caccini, J. Peri ja D. Mazzocchi teosed.

interpreet.ee Piletid hinnaga 12/8€ saadaval Piletilevis.

Kodu soodsalt soojaks!

Puu24.ee

- LEPP alates 45 €/ruum
- PELLET alates 190 €/alus
- PUITBRIKETT alates 125 €/alus

☎ Pellet ☎ 6 000 136
☎ Puitbrikett ☎ 52 000 93
☎ Lahtine küttepuid
☎ Konteineris küttepuid
☎ Võrkkotis küttepuid
☎ Korstnapühkija

Alusel kaubad (brikett, pellet, konteiner ja võrkkott) toome kliendile ratasostukiga koduhoovi sisse.

TALLINNA KÜTTELADU
TALECO

Info ja tellimine
51 36 999
info@kytteladu.ee
www.kytteladu.ee

HARJUMAAL TASUTA TRANSPORT!

PUITBRIKETT KAMINAPUUD PELLET

EESTI SUURIM VALIK KÜTTEMATERJALE!
PUITBRIKETT • KAMINAPUUD • PELLET
KIVISÜSI • TURBABRIKETT • GRILLSÜSI

LAAGRI KÜTTELADU

TELLIMINE: 504 0304
või
info@kytame.com

Pellet 6mm/8mm
975kg/185€

Ümmargune puitbrikett
auguga (kauapõlev)
1040kg/165€

Kandilised briketid: tume
preemium saar, kask,
kuusk,
kuuse+männi+kase segu
Hinnad alates 130€/alus

Laagri ja Kose
Kütteladud

TEHNIKAKESKUS.EE
müük • hooldus • remont • rent

Toome Sinu muruniiduki, murutraktori ja trimmeri ise hooldusesse!

HOOLDUS-KAMPAANIA

Harku vallas edasi-tagasi transport alates **10 EUR**

Kampaaniainfo: tel: 51 900 402
www.tehnikakeskus.ee

WWW.PUISTEMEES.EE

KOOLITUD JA POLIITATUD
ISOVER
SAINT-GOBAIN
PUISTEVILLA PAIGALDUS

PUISTEVILLA PAIGALDUS
50 16689

Vihmaveesüsteemide ja katuseturvatoodete paigaldus

Info@vihmaveerennid.ee
Tel: 52 7 1059

VIHMAVEERENNID OÜ
Läitevabad rennid kuni 30m

OÜ SINITIVIK GRUPP teostab vaipade puhastust villa-, sünteetika-, kaltsu- ja narmasvaipadele. Transport uksest ukseni tasuta.

5591 7562

Südamlik kaastunne lähedastele
Juhan Nurmela kaotuse puhul.
Naabrid Harkust

Raid & Ko
www.raid.ee

KADRI ALLASTE
aasta maakler

+372 5661 1103
kadri@raid.ee

Vali hea maakler!

AITAN VAHETADA KODU!

1Partner
EESTI PÄRMI KINNISVARA- KUNDO

MEIE MÜÜME!
1partner.ee

Anne Pajos
501 5087

OST • MÜÜK • ÜÜR
HINDAMINE
INVESTEERIMINE

USALDA OMA KINNISVARA OST, MÜÜK JA ÜÜRIMINE MINU HOOLDE!

KRISTA KARIK
Kutseline kinnisvaramaakler

+372 520 3330
krista@plus.ee

HELISTA MULLE KÕIGIS KINNISVARAKÜSIMUSTES

ELERI SOONSEIN
+372 52 77 354
eleri@domare.ee

KUTSELINE MAAKLER

DOMARE
KINNISVARA

Avaldame sügavat kaastunnet lähedastele
Tiiu Teesalu lahkumise puhul.
Harku vallavalitsus

Avaldan kaastunnet Ruubenile ja lastele
Tiiu Teesalu kaotuse puhul.
Volli Kurvits

TALLINNA KREMATOORIUM

PAKUME KÕIKI MATUSETEENUSEID
HAUA-, URNI- JA TUHASTAMISMATUSED
MATUSE VORMISTAMISE VÕIMALUS INTERNETIS
KORRALDAME MATUSEID ÜLE EESTI
ÖÖPÄEVARINGNE TRANSPORT
KAKS KABELIT

www.krematoorium.ee
Pärnamäe tee 36, Tallinn
telefon 623 8808 (24h)

Pangapealse lasteaed pakub tööd

ÕPETAJA ASSISITENDILE

Kandidaadilt ootame:

- valmisolekut panustada omanäolise lasteaia tegemistesse;
- head suhtlemis- ja meeskonnatööoskust;
- loomingulisust, tahet ja oskusi toetada iga lapse arengut.

Omalt poolt pakume:

- paindlikku tööaega;
- toetavat ja innustavat meeskonda;
- motivatsioonisüsteemist tulenevaid hüvesid;
- peresõbralikku töökeskkonda;
- pikka suvist puhkust.

Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel.

Kandideerimiseks saada oma dokumendid: CV, motivatsioonikirja hiljemalt **12. novembriks** aadressile direktor@pangapealselasteaed.ee. Lisainfot jagab direktor Kairi Tammiste, tel: 5552 0342, direktor@pangapealselasteaed.ee.

OÜ Mivar-Textile on Eesti juhtivamaid kodutekstiiltooteid valmistav ja eksportiv ettevõte. Põhiliseks toodanguks on erinevad katted mööblile ja aiämööblile, dekoratiiv- ja põrandapadjad ning paljud muud kodutekstiili valdkonna tooted. Enamik toodangust turustatakse Skandinaavias ja Saksamaal.

Tööd saab ÕMBLEJA

Töö kirjeldus:

- lihtsamate õmblusoperatsioonide tegemine mass-õmbluses, pehme- ja aiämööblikatete täitmine kiuga, avade õmblemine, patjade täpistamine.

Ettevõtte pakub:

- Kaasaegseid ja mugavaid töötingimusi;
- meeldivat töökeskkonda;
- töötasu vastavalt tükitoo hinnetele.

Lisainfo: aide.orr@mivar.ee, telefon 656 3585

Soovime, et kandidaadil on eelnev õmblustöö kogemus. Tööle asumine esimesel võimalusel. Töökoht asub Harku vallas Laabi külas.

TEENUS

Ettevõtte teostab ehitus- ja remonttöid, ka väiksemamahulisi töid. Tel 5660 7554, e-post janek@janellidain.ee.

Aastaringne fekaalivedu.

OÜ Norringsen, tel 5662 1300.

Vanametalli kokkuost, konteinerite tellimine ja transporditeenus. Metalliveoks võimalik kasutada tasuta järelhaagist. Asume Tutermaal, tel 678 2055.

Väljaõppinud puudelangetaja teostab ohtlike puude ja okste raiet. Tööd teen tõstuki ja köistehnikaga. Kändude freesimine ja okste ära-

vedu. Puude üldseisundi hindamine ja konsultatsioon tasuta. Tel 513 3458, www.ohtlikpuu.ee.

Korstnapühkija ja pottsepa teenused. Ohtlike puude/okste langetamine ning viljapuude lõikamine. Muruniitmine. Tel 5348 7318, e-post igor@inkteenused.ee.

Kogenud puuhoolidajad teevad ohtlike puude raiet ja puude hool-duslõikust. Hindame puude tervislikku seisundit. Soodsad hinnad. Tel 522 0321, www.arbormen.ee.

Trimmerdamine, võsalõik, raietööd mootorsaega Harku vallas. Tel 5214 353, e-post sompaserv@gmail.com.

Arboristi teenused. Kutsetunnistusega arborist pakub ohtlike puude raiet, puude hoolduslõikust, hekkide hooldust, kändude freesimist. Raieteenused, võsatööd. Puude istutus. Raiejäätmete hakkimine. Transport. www.puukirurg.ee, info@puukirurg.ee, 505 7786.

Üldehitus, katused, fassaadid ja viimistlustööd. Tel 5352 9476, e-post mehitus@gmail.com.

Korstnapühkija teenused, tel 5877 1665, www.puhaskolle.ee.

Rammus taimekasvatuse alates 20 l kott. Loomne ködusõn-nik, sõelutud põllumuld. Freesafalt, graniitkild, liiv, killustik. Müük koos transpordiga, info tel 501 5992.

Kutsetunnistusega korstnapühkija. Töötan puhtalt ja väljastan tehtud tööde kohta ametliku akti. Tel 5689 0125, e-post kuldnoop@gmail.com.

Öhksoojuspumba paigaldus. Hind 150 €. Tel 5656 2191, sertifikaadiga paigaldaja Kalev Lepistu.

Küttepuid. Müüa tooreid-kuivi küttepuid, segalehtpuu, sanglepp, võrgus kuiv lepp 40 l, hind 3,30 €. Võrgus halujäägid (5–25 cm), hind 2,10 €. Tel 504 2707.

Teostan vihmaveesüsteemide ja katuse turvatarkite (redelid, käigusillad ja lumetökked) paigaldust, hooldust ja remonti. Küsi pak-kumist tel 521 1875 või kirjuta katusepleku@gmail.com.

MÜÜK

Pellet al 190 €/alus, kase RUF-bri-kett al 125 €/alus, küttepuid al 45 €/ruum. Kõik ühest kohast! Head hin-nad! 600 0136, 520 0093. Puu24.ee.

Müüa lõhutud küttepuid kohaletoomisega: lepp, sang-lepp, kask, metsakuiv okaspuu. Hinnad soodsad. Tel 509 9598, pakhalupuu@gmail.com, www.pakhalupuu.ee.

Müüa värsket kala Tabasalus Rimi ees neljapäeviti 10.00 kuni 12.00. Väänas kell 12.30 kuni 13.00. Tel 5666 7897.

Kodumaine kartul, kõögivilja ja mesi koju toomisega. Tellimine ja lisainfo tel 5865 2190.

Müüa korralikku toidukartulit kohaletoomisega. Hind 15 €/30 kg kott. Sordid: 'Princess' (salatiks), 'Se-cura' (muredam), Laura. Tel 524 6035.

OST

OÜ ESTEST PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

Ostan seisma jäänud sõidukeid. Toimivaid, avariisi, riketega, arvelt maas, vanu ja lihtsalt seisvaid. Kohapeal kiire vormistamine ja teh-ing. Pakkumisi ootan seisevauto@gmail.com või 5618 8671. Tulen järele puksiiriga ja tasun sula-rahast või ülekandega. Vaata www.seisevauto.ee.

TÖÖ

Võtame tööle Harku jäätmekes-konna operaatori. Helistada 5886 5497.

Freesikoda otsib koristajat ka-heks pealelõunaks nädalas Harku valda, Laabi küla, Tööstuse 7. Tel 5137 488.

Ajutise liikluskorraldusega tegelev ettevõtte Warren Safety OÜ otsib oma meeskonda

ajutise liikluskorralduse paigaldajat

Oled sobiv kandidaat, kui:

- omad vähemalt B-kategooria juhtimisõigust
- oled kohusetundlik
- oled füüsiliselt tugev
- omad tehnilist taipu

Kasuks tuleb:

- varasem töökogemus valdkonnas
- valmisolek töötamiseks nädalavahetustel
- kui omad C-kategooria juhtimisõigust

Omalt poolt pakume:

- väljakutseid pakkuvat tööd
- väljaõpet
- täistööajaga töökohta
- huvitavat ja vaheldusrikast tööd

Kontakt: Märt Melles, maert@warren.ee, tel 514 9231

Harku vallavalitsus

kuulutab välja konkursi

JÄRELEVALVESPETSIALISTI ametikohale

Ootame Sind kandideerima, kui leiad põnevaid väljakutseid järgmistest tegevustest:

- valla eeskirjade järelevalve, märgukirjade koostamine ning nende kontrollimine;
- vallavalitsuse nimel väärtegade kohtueelse menetluse korraldamine;
- väärtete eest kohaldatud jõustunud karistuse täitmisele pööramise korraldamine;
- valla avaliku korra tagamine koostöös politsei, eraturvafirmade ja kodanikuühendustega.

Töös edukas olemiseks soovime, et Sul on:

- kõrgharidus; teadmised haldus- ja väärteteomenetluse põhimõtetest ning keskkonnaalastest õigusaktidest;
- eesti keele oskus kõrgtasemel ja vene keele oskus suhtluse tasandil;
- kohusetunne, täpsus, otsustus- ja vastutusvõime; pingetaluvus ja suhtlemisoskus;
- isikliku sõiduauto kasutamise võimalus.

Omalt poolt pakume:

- võimalusi eneseteostuseks ja valla arengule kaasa aitamiseks;
- toetavat meeskonda, ühisüritusi;
- 35 päeva puhkust, soodsaid sportimisvõimalusi;
- haiguspäevade hüvitamist alates teisest päevast.

Ootame Sinu CV-d ja motivatsioonikirja hiljemalt **19. novembriks** portaali CV-Online või aadressile personal@harku.ee. Lisainfo: arendus- ja haldusosakonna juhataja Ergo Eesmaa telefonil 600 3851.

Harku vallavalitsus

kuulutab välja konkursi

LOGOPEEDI ERIPEDAGOOGI leidmiseks

Vaata tingimusi lähemalt kodulehelt www.harku.ee/ toopakkumised

Sinu CV-d ja motivatsioonikirja ootame **20. novembriks** portaali CV.ee vahendusel või aadressile personal@harku.ee. Lisainfot: personalijuht@harku.ee Maire Enok, telefon 6003845, e-post maire.enok@harku.ee.

Valla aastapäeva saalivolle

Nagu viimased 20 aastat, tähistame ka seekord valla loomist. Nagu ikka – saalivolle võistlusega. Võitlus toimub pühapäeval, **21. novembril kell 17–19** Vääna-Jõesuu kooli saalis. Mängime poolal võistlust, 1M + 1N.

Parimatele auhinnad valla poolt.

Registreerumine ja täpsem teave tel 5695 7822.

Eddi Tomband

Luulekonkurss ehk Tõsta rott poeetilisele aukohale!

Eesti Loodusmuuseum, MTÜ Aasta Loom, Tallinna Loomaaed ja Looduskalender.ee kutsuvad osalema aasta looma teemalises luulevõistlusel, mille peategelaseks on 2021. aastal rott.

Kuigi konkursile on ennekõike oodatud erinevates luulevormides kirjutised, ei põlata ära ka proosateoseid.

Võistlusel osalemiseks saada maksimaalselt tuhande tähe-märgi pikkune teos märk-sõnaga "Luulevõistlus" hiljemalt 21. novembriks aadressile muuseum@loodusmuuseum.ee. Võitjad selguvad 2. detsembril ning nendega võetakse ühendust.

Palun esita COVID tõend!

Aita hoida elu avatuna – vaktsineeri koroonaga vastu!

COVID tervisetõendi saab alla
laadida www.digilugu.ee

Kui külastaja ei suuda oma nakkusohutust tõestada,
pole tal vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldusele õigust
üritusel osaleda ning korraldajal puudub kohustus piletiraha
tagastada (võlaõigusseadus § 101 lg 3).

vaktsineeri.ee • ☎ 1247